

ICOLC 2006 - 8th European meeting

8. mezinárodní konference evropských knihovnických konsorcií 11. 10. až 14. 10. 2006, Řím

Zpráva ze zahraniční cesty
Ing. Barbora Katolická

Ve dnech 11.-15. října 2006 jsem se zúčastnila 8. mezinárodní konference evropských knihovnických konsorcií (ICOLC). Jejími organizátory byla italská konsorcía CASPUR a CILEA. Konference se zúčastnilo 132 delegátů z 28 zemí, kteří reprezentovali 42 konsorcií. Z mimoevropských zemí byla zastoupena Brazílie, USA, Kanada, Čína a Japonsko. Celkem odeznělo 34 příspěvků.

Po oficiálním zahájení konference zástupkyní konsorcií CASPUR paní P. Gargiulo a představitel ICOLC p. T. Sanvillem byly uvedeny první prezentace se společným tématem – **Perspektivy ekonomických změn v publikování**. Zazněly informace o zahájení spolupráce s Čínou, Indií a rozvojovými zeměmi. V poslední době vzrůstá vliv výsledků čínského vědeckého poznání, výrazně se zvyšuje počet publikovaných čínských odborných článků. Problémem je však nízká kvalita domácích čínských odborných časopisů. Čínský trh se stává pro západní vydavatele velmi perspektivní a zajímavý, již nyní např. Elsevier spolupracuje s domácími čínskými vydavateli. Zahraniční vydavatelé si jsou vědomi problémů s jazykovou bariérou a také s nedostatečnou informační infrastrukturou. V Indii také dochází k poměrně rychlému nárůstu odborného publikování, jazyková bariéra daná velkým množstvím používaných jazyků je zde ještě mnohem větší. Pro rozvojové země existují programy na podporu dostupnosti odborných informací většinou ze zemědělských oborů, např. projekty HINARI a AGORA.

Poněkud odlišný názor na perspektivu čínské vědy prezentoval zástupce univerzitní knihovny z japonské univerzity Chiba, který především zdůraznil, že čínská věda je orientována pročínsky a státní kontrola je velmi silná.

Dále bylo představeno čínské konsorcium CALIS, založené v roce 1997 pro akademické instituce. Zabývá se kromě získávání elektronických informačních zdrojů také otázkami otevřeného přístupu a dlouhodobého uchování a zpřístupňování informací. Konsorcium zprovoznilo informační portál, jeho fungování finančně zajišťuje ministerstvo školství.

V dalším příspěvku byla představena anglická asociace ALPSP, která byla založena v r. 1972 a sdružuje na 360 členů ze 40 zemí. Jejím cílem je neziskové vydávání odborných časopisů. Spolupracuje s fy Swets a v 8 tematických kolekcích nabízí 627 titulů.

Dále byl představen projekt, který se zabývá problematikou změny vydavatelů u časopisů dostupný na <http://www.projecttransfer.org>. Při změně vydavatele dochází také ke změně přístupových práv, přístupů do archivů, mění se linky do knihovnických OPACů apod. Projekt odkazuje na studii fy Blackwell a snaží se najít společné řešení pro vydavatele i pro knihovny a stanovit pravidla, která by měla být při změně dodržována.

Dalším tématem konference bylo **Měření využívání online informačních zdrojů**. Byl prezentován projekt SUSHI (Standardised Usage Statistics Harvesting Initiative), který řeší problematiku systematického sběru dat o využívání online informačních zdrojů od různých vydavatelů. Jedná se o efektivní řešení výměny dat založené na modelu dotazů a odpovědí prostřednictvím webové služby. SUSHI je webová služba, která posílá dotaz ve formátu XML k poskytovateli dat (vydavatelé) a obdrží odpověď opět v XML formátu obsahující reporty o využívání online informačních zdrojů dle Countru. Hlavními řešiteli projektu jsou EBSCO Information Services, ExLibris, Innovative Interfaces, Cornell University, Harvard University. Od září 2006 je dostupná zkušební verze a probíhá testování na univerzitách z řešitelského týmu.

Potřeba získávání statistik pro celé konsorcium bylo tématem dalšího příspěvku, který popisoval projekt JURO4C. Projekt je ve fázi testování webové aplikace, která umožňuje ge-

nerovat statistické výstupy o využívání online IZ podle různých kritérií – základem však zůstává Counter report.

Potřeba získávat statistiky pro konsorcium akademických knihoven vedla také v Kanadě v roce 2001 (s finanční podporou státu) ke zprovoznění společného portálu. Základem pro statistická vyhodnocování je článek, který byl stažen, prohlédnut nebo vytištěn. Prostřednictvím portálu je zpřístupněno více než 7 700 odborných plnotextových časopisů od 15 akademických vydavatelství. Zazněly informace o projektu MINES (Measuring the Impact of Networked Electronic Services). Metodologii z tohoto projektu využilo právě kanadské konsorcium univerzitních knihoven (OCUL) k průzkumu: kdo jsou uživatelé online informačních zdrojů (studenti, doktorandi, knihovníci, akademičtí pracovníci), kde jsou využívány (v knihovně, na univerzitě, mimo univerzitu), kdy a pro jaké účely (výzkum, výuka, jiné aktivity). Bližší informace o projektu s výsledky průzkumu v kanadském akademickém prostředí jsou na adrese:

http://www.libqual.org/documents/admin/FINAL%20REPORT_Jan26mk.pdf.

Představitelé tureckého konsorcia ANKOS hovořili o provedené analýze využívání titulů vydavatelství Wiley a zástupci italského konsorcia CIBER informovali o sledování využití databází Web of Science a SCOPUS v období let 2001 až 2006. Zatímco u databáze SCOPUS došlo v roce 2001 k prudkému nárůstu a dále postupnému poklesu, u Web of Science využívání roste jen s nepatrnými výkyvy. Konsorcium CIBER si pro sledování dat vytvořilo portál, který mimo jiné umožňuje porovnávat využívání databází podle oborů nebo vyhodnocovat nejvíce využívané časopisy. Podle vědních oborů jsou dostupné databáze sledovány také finským konsorciem FinElib. Toto konsorcium se statistikami zabývá od roku 1998 a statistiky jsou podkladem pro přípravu strategických úkolů konsorcia. Dále bylo představeno brazilské konsorcium CAPES. Jedná se vlastně o nadaci Ministerstva školství, která byla založena již v roce 1951. Jejím cílem je podpora vzdělávání a přístupu k vědeckým informacím. Nadace zahrnuje na 183 institucí (univerzity, soukromé vysoké školy, vzdělávací instituce aj.) a jejím prostřednictvím je zpřístupněno na 123 databází.

Na konferenci zazněla řada příspěvků k tématu **Uchování digitálních dokumentů**. Byl prezentován průzkum názorů na dlouhodobé uchování digitálních dokumentů a budování digitálních repositářů. Výsledkem průzkumu je nutnost budování digitálních repositářů a potřeba jednoznačně definovat, které elektronické dokumenty dlouhodobě uchovávat. Není jednoznačný názor na otázku, kdo by měl nést zodpovědnost za uchovávání e-zdrojů. Ukázaly se 4 možnosti – národní knihovna, konsorcium, vydavatelé nebo třetí strana.

Prezentováno bylo dále řešení projektů Portico, Kopal a Clokss, jejichž společným cílem je uchovat elektronické informační zdroje pro budoucnost. Portico je iniciativou JSTOR a Library of Congress. Jde o vytvoření centrálního archivu, do kterého budou vydavatelé za poplatek ukládat e-zdroje a knihovnám budou za poplatek zpřístupňovány. Zatím na projektu spolupracuje 23 vydavatelů a uloženo je více než 5 100 titulů. Dalším projektem, který se zabývá touto problematikou, je Clockss univerzity v Edinburghu. Je založený na spolupráci 7 knihoven a 12 vydavatelů, s pomocí moderních technologií byl vytvořen software Lockss. Příspěvek informoval o zavedení pilotního projektu založeného na technologii Lockss na 30 anglických univerzitách po dobu dvou let. Dále byl představen projekt Kopal, realizovaný za finanční podpory ministerstva školství v německé národní knihovně. Na jeho realizaci spolupracuje německá pobočka firmy IBM.

Posledním tématem konference bylo **Sdílení informačních zdrojů**. V této části byly prezentovány některé projekty týkající se národních licencí pro přístup k elektronickým informačním zdrojům. Jedním z příkladů je německá nadace pro výzkum, která financuje a zajišťuje v německých knihovnách vytváření digitálních sbírek a online zpřístupňování odborných databází prostřednictvím národní akademické licence. Nadace domlouvá licenční

podmínky, spravuje webové stránky s nabídkou dostupných databází, sleduje statistiky využití zdrojů. Časopisy zahrnuté v databázích jsou dostupné prostřednictvím portálu Elektronická knihovna časopisů (EZB).

Dále byla prezentována národní elektronická knihovna finského konsorcia FinELib, do které se přistupuje prostřednictvím portálu NELLI. V současné době se připravuje nová strategie finského konsorcia na roky 2007-2015. Velká pozornost je věnována konečným uživatelům služeb, jejich výzkumným a vzdělávacím potřebám a mezinárodní spolupráci.

V posledním příspěvku vystoupil pan J. Nikisch s hodnocením pětileté činnosti mezinárodního konsorcia eIFL.net. Toto konsorcium vzniklo na základě iniciativy Sorosovy nadace s hlavní myšlenkou zpřístupnit odborné informace i pro rozvojové země. V současné době má konsorcium na 50 členů a kromě získávání přístupu k e-zdrojům pomáhá při zakládání konsorcií v jednotlivých zemích, pořádá nejrůznější odborné semináře, podporuje Open Access a spolupracuje s dalšími projekty.

Konference skončila poděkováním italským organizátorům a oznámením místa konání devátého ročníku ICOLC ve Stockholmu. Témata konference byla velmi zajímavá, odrážela aktuální celosvětovou problematiku v oblasti elektronických informačních zdrojů. Další informace a odkazy na jednotlivé prezentace jsou na adrese <http://icolc06.briccaevents.it>.